

ALBUM
DR JAN LINDEMANS

1951
DRUKKERIJ A. HESSENS
BRUSSEL

MEISE ROND ZESTIENHONDERD

door

D. J. Delestré

EEN nieuwe beiaard zal spelen op de herstelde toren van Meise.

Een oud document geeft ons bijzonderheden over de klokken van Meise, vandaar dit artikel.

De klokken leven immers mee met de geschiedenis van ons land en volk; niet dat zij de hoofdrol spelen maar hun stemmen zingen of zwijgen al naar de wisselgang der gebeurtenissen die er omheen strengelen. De laatste wereldoorlogen hebben eilaas maar al te wel bewezen...

De tweede helft der 16de eeuw was diep erbarmelijk en onheilvol voor onze gewesten. « In den jare 1566 begon d'oorloge in Brabant op te staan ende heeft geduurd tot den jare 1609, want in de April de 12e dach werd de treveris (wapenstilstand) met grote blijscap te Brussel uitgepubliceert ende dat voor twaalf jaren. »

Zo schrijft in het register « Liber Ecclesiae Strombecanae » (blz. 266) pastoor Jasper Van der Schueren, Norbertijn van Grimbergen.

In ons West-Brabant — elders was het niet beter — was het erg gesteld met kerken en hoeven. Velen lagen geheel of half afgebrand, zo de abdijkerk van Grimbergen en andere; anderen waren erg beschadigd (1). De kerk van Meise (1598) was langs alle kanten open zodat de mussen erin vlogen (Bezoek van de Deken, Aartsbisdom, District Brussel, blz. 136).

Op 3 Juni schetst Antonius van Oyenbrugge, abt van Grimbergen, een beeld van de verwoestingen in een smeekbrief aan Franciscus van Vlierden, abt van Park-Heverlee en Vicaris-Generaal der Orde :

« Na lange beraadslagingen onder malkander te hebben gehad en om in onze nood te subversieren (te gemoet te ko-

(1) Terloops een nota uit het register VI. 21. Abdij? Het was wel erg gesteld met onze kerken en kapellen : Zo voor het jaar 1590 staat er een post te betalen door een pachter van 4 Rijns gulden « voor dat hij die kercke ghebruykt hadde om te fassen ». Dit bedoelt de kapel van Hasselt. — Aan die kapel werden herstellingen gedaan in 1590; er werd betaald 6 Rijns gulden « van een Sint Loyen doen te maekene » en voor S. Loys ook een hoedje...

men), bevonden te hebben om die vele schulden en lasten te betalen daar wij mits deze benauwde en dure tijd en langdurige oorlog in gevallen zijn en om onze afgebrande hoeven te redresseren (herop te bouwen) en het klooster te herstellen zodat wij in het droge schuilen; — dat het nodig zal zijn enige goederen te verkopen, van de hand te doen of te belasten, buiten de verkoop door u reeds toegestaan (er was vroeger reeds een rekwest gestuurd voor dringende herstellingen)... daar wij nu al onze granen zo om te zaaïen als om te eten, moeten kopen, sedert meer dan drie maand — zodat wij van armoede van ons klooster zouden moeten scheiden en van malkander heengaan... stellen we voor enige goederen te verkopen... » (Register 7, Cl. II, blz. 32). In die tijd (1580 tot 1589) was pastoor te Meise de Norbertijn Michiel De Meester. Buiten de last van zijn parochie, had hij nog te zorgen voor de goederen der abdij, waarvoor hij dan ook beloond wordt. De « ordonnantie » daarover tekent wel de toestand en de gebruiken van toen (Reg. 7, II cl., blz. 44 verso). (Spelling gewijzigd.)

« Alzo wij na lang onderzoek te voren gedaan, onderrecht zijn ende te binnen zijn dat Heer Machiel De Meestere, prochiaan te Meise (2), gedurende deze troebele tijd ons Godshuis (abdij) met goede affectie trouw als Provisor geëdiend en bijgestaan heeft — spijs de sobere en kleine « behoudtheyt » (inkomsten) onder die parochie van Meise, met het zesde deel der tienden aldaar (er waren te Meise zeven Heren-tienden-trekkers) wezende het enige en principaal inkomen der voorschreven kure (parochie) niet genoegzaam voorzien en is om hem zelfs tamelijk naar zijn staat te onderhouden en dat meer dan redelijk is dat men dezelve immer naar gelegenheid van tijd, mits die goede meriten van zijn dienst — zo zouden voorzien dat hij tamelijk en eerlijk zou mogen huishouden, — zo hebben wij dezen al overgemaakt tot des voors. prochiaans onderhoud — boven het inkomen van zijn tienden en andere profijten van kure aldaar tot subsidie en behulp in zijn alimentatie gegeven en geordoneerd 't gene des ende alzo hierna volgt ende dat voor het lopende jaar ten minste hetwelk ingaat te S. Jansmisse laatstleden en voort tot

---

(2) Michaël de Meestere, schrijnwerker van stiel werd eerst aangenomen als Iekebroeder en deed zijn geloften 25 Februari 1554 (Prior Van den Eynde korte Geschiedenis der abdij anno 1625; Cl. II-32bis, blz. 9 verso). Volgens Jasp. Van der Schueren was hij geboortig van Brussel, was eerst Iekebroeder en daarna tot priester gewijd, stierf als pastoor van Meise 22 Febr. 1590. (Threnodia Norbertinorum Grimb. door Jaspar Van der Schueren. Cl. II. 28bis, anno 1587, blz. 22 verso). V. Wemmel, blz. 30.

onze opzeg en tottertijd tot het inkomen van zijn kure zal mogen gebeterd zijn — te weten : Eerst zo zal de voors. prochiaan voortaan tot behulp van zijn bier ontvangen van den pachter van Amelgem (hoeve der abdij onder Oppem-Brusse-gem) de pacht van het Blok achter de schuur (Duivelsschuur!) een mudde gerst en een mudde tarwe uit ons helftwinninge aldaar en zal men dezelve nog uit het klooster zenden drie « tregelen » biers boven hetgeen hij gehad heeft, zonder meer opdat hij binnen middelen tijd mag gereedschap maken om zelf te brouwen. Item daarenboven dezelve alsnog tot behulp als voren in goeden gelde geven en uitreiken die somme van vier en zestig Rijns gulden eens waaraf hij die twee en dertig Rijns gulden zal hebben en ontvangen uit het payement van Gossen Joannes Jacobs Van Wachtendonck hetwelk zal verschijnen de eerste November naastkomend en die andere twee en dertig Rijns gulden zal diezelve ontvangen van Heer Prelaat van Ninove (ook tiendetrekker van Meise) volgens die belofte bij dezelve daaraf gedaan of mits zijn tot onzen behoefte zijn actie dien aangaande, cederende, zal die andere resterende twee en dertig Rg. hebben en ontvangen van het laatste payement van de bossen die Joos Mertten ende Guiliam Van Graesbeke van ons gekocht hebben hetwelk verschijnen zal Sinte Jans Misse naastkomende ende gemerkt de voorschreven Prochiaan op zijn kost tot onzer ordonnantie (op ons bevel) is houdende een Kapelaan doende de dienst tot Oppem daar wij mede belast zijn, hebben dezelve daarvoor geaccordeerd (toegestaan) te ontvangen die oude ordinairige (?) vruchten van voorsch. Kapelrij van een jaar, zulks dat de voors. Kapelaan in zijn voorsch. dienst voor dat lopende jaar daar hij nu in is, zal continueren zonder langer (niet langer), ten ware met de expresse verdere onze consent, welke vruchten der voors. kapelrij immers voor zoveel het koren en de tarwe aangaat de voors. Heer Prochiaan uit het klooster ontvangen zal, in gebakken brood met tien of twaalf broden te weke die hij ten huize van onze rentmeester vinden zal te rekenen naar advenant en gelijk het graan binnen den jare is « broyende » (?). Of zal diezelve voor al het koren en de tarwe hetwelk aan de voors. Kapelrij voor een jaar toebehoort, in gevalle het hem belieft, mogen doen halen op eene erf zeven honderd tafelbroden gelijk die Heren van het Convent eten, en het resterende graan der voors. Kapelrij zal diezelve alsnu ontvangen uit onze helftwinninge van Amelgem en voor het sister zaads zal men hem leveren of op ons krediet laten halen vier gelten smout gelijk hij ook op onze kerf ten huize van Jan Buelens zal mogen halen de haring en boek-

string (boxherinck) die voors. Kapelrij toekomt — mitsgaders ook op onze bossen een duizend mutsaards, wel verstaande dat wij mits dezen in geen vesterije geld de voors. Kapelaan toebehorende of enige andere verdere emolumenten en zullen gehouden zijn, maar zal de voors. Heer Prochiaan mits hebbende hetgeen des en alzo voorschreven is, moeten bezorgen dat die van Meise en Oppem gediend worden zonder beklag — mitsgaders ook dat hij die ingezetenen van Rode en Nieuwenrode zulk contentement geve van kerkelijke dienst dat wij door dezelve immers gedurende de seizoenen dezes tijds niet en worden lastig (gemolesteerd) gevallen.

Aldus gedaan en geakkordeerd binnen ons Godshuis van Grimbergen op de achttiende September anno 1590.

Tot oorkonde en ondertekend : Anthonius van Oyenbrugge.

Pastoor De Meestere en heeft niet lang kunnen genieten van die bijslag; hij overleed reeds op 22 Januari 1591. (Sanderus, blz. 13.) Zijn opvolger was Geeraert De Boeck (3); of deze van de vermelde voordelen heeft genoten, kunnen we niet zeggen; waarschijnlijk wel want de tijden bleven onveilig, er werd nog altijd vermoord en gebrand.

Een missieve of brief van Ant. van Oyenbrugge, abt, licht ons in. Hij schreef op 26 Februari 1591 aan abt Van Vlierden :

« Wij en hebben ons niet langer kunnen verhouden (weehouden) Uwe Eerwaardigheid onze nood te klagen en Diezelve te kennen te geven die grote ongelukken en kwade fortunen die ons Godshuis (God betere het) korteling zijn overkomen, gelijk Uwe Eerwaardigheid mag gehoord hebben van de gevangeming (gevangenis) van de Prochiaan van Wemmel (Filip van Raubergen, later in 1594 abt van Grimbergen). Nu des Maandags voor Vasten-avond hebben die Vrijbuiters gevangen onze principaalste pachter van de Hoeve van Amelgem omdat wij met die van Bergen op Zoom niet hebben kunnen verdingen nopens het gebruik onzer goederen die zij zeggen in confiscatie gevallen te zijn (de Nassauers waren heren van Grimbergen en ook van Meise samen met de familie de Berges) welke gevangenis (van die pachter) gelijk Uw verw.

(3) G. Van Wemmel in zijn *Historia Grimb.*, blz. 38 verso, geeft als volgt : F. Geeraert de Bock (Boeck) geboortig van Jette kapelaan in Oppem stierf in de ouderdom van 72 jaar, van zijn professie 52 enz., stierf in 1625; goede en oprechte mens die gedurende twintig jaar pastoor was te St-Agatha-Berchem en daarna te Meise : doch dit laatste verliet hij vrijwillig wegens zijn ouderdom en ging te Oppem verblijven gedurende enige jaren, kwam eindelijk terug naar de abdij waar hij woonde op een benedenkamer langs de pand en zijn leven met een zalig einde sloot. — Te Meise volgde hem op reeds in 1619 Ludovicus Moreau geboortig uit Henegouwen die stierf in 1647. — *Threnodia* fol. 24 verso : Geeraert de Boeck stierf op 20 Maart 1626, eertijds pastoor te Meise en daarna kapelaan te Oppem.

wel denken (considereren) kan aan het Godshuis nog schadelijker zal zijn dan de gevangenis van de Prochiaan van Wemmel voors., mits dien (omdat daardoor) alle onze pachters daardoor verontmoedigd zijn (gedecouragieert) en het goed (hoeven) verlaten willen. Nu en Donderdag laatstleden heeft te Grimbergen in 't klooster en daaromtrent vernacht het regiment Duitsers van Graaf van Arenbergh die ons tiendeschuur van Meise hebben afgebrand die men om geen vijftien honderd gulden wederom timmeren en zoude, zodat niettegenstaande dij zelf en ons Convent zo soberlijk zijn onderhouden- de als 't mogelijk is en ons inkomen van het Godshuis zo nauw en scherpelijk bestrekken dat wij (zonder jactantie gesproken) wel voor goede oprechte menagiers (huishouders) moeten gehouden worden — nochtans het niet mogelijk is in ere blijven huis te houden zonder alsnog enige onzes Godshuis goederen te alieneren of te belasten... » (Reg. 7; Cl. II, blz. 56).

Het oude Kaartboek van Meise, gemaakt en gemeten door J. Van Accoleyen in 1717 geeft op het tweede Kaartblad onder nummer 28 : Huisstede van den Heer Pastoor met vijf- verke daaraan gelegen zonder straat 2 dagwand 10 roeden. Onder nummer 29 : Een erve aldaar de *tiendeschuur* gestaan heeft met binnenweg zonder straat 34,5 roeden. We mogen dus veronderstellen dat de oude tiendeschuur naast de pastorie gestaan heeft.

Pastoor De Meester moest reeds in 1589 geholpen worden in het bestuur zijner parochie; althans het oude Doopregister (berustend op 't archief der Gemeente) begint met het jaar 1589 en werd begonnen door Jaspar Van der Schueren, pastoor van Strombeek die heel wat lasten te dragen had : hij was Supprior der abdij, alhoewel de nog overblijvende kloosterlingen — buiten de dienstdoenden — te Brussel verbleven: gedurende enige tijd kreeg hij nog te bedienen de parochie van St-Agatha-Berchem.

Op 13 Februari 1594 werd abt Van Oyenbrugge getroffen door een beroerte en stierf te Brussel. Hem volgde op Filip Van Raubergen, geboortig van Mechelen. Rond die tijd schijnt er wat rust in te treden in het land en begint men kerken en kloosters te herstellen. Zo werd te Grimbergen in 1595 een altaar gewijd ter ere van Onze Lieve Vrouw door bisschop Leslaeus — verbannen uit Schotland, biechtvader en raadman van Maria-Stuart — die twee jaar woonde in het refugiehuis van Grimbergen te Brussel. Te Meise ging men ook aan het werk, maar 't ging traag en moeizaam. We vonden een stuk

over de overeenkomst tussen die van Meise en de abdi van Grimbergen; stuk dat ons heel wat bijzonderheden geeft. « Alzo de Meier, Schepenen, Prochiaan (G. De Boeck), Kerkmeesters en de H. Geestmeesters, in de naam en van wege de kerk en de gemeente aldaar, waren pretenderende (eisende) van mijn Eerw. Heere Prelaat van Grimbergen a rato van twee zesde delen van de tienden aldaar (te Meise) aan het Godshuis van Grimbergen (toekomende) competerende zekere assistentie en behulp tot de kosten die zij alreeds hadden gedaan en alsnog zullen moeten doen zo tot het opmaken van de toren, reparatie van het koor en andere sieraden aldaar nodig om alsnu diezelfde kerke in behoorlijke staat te stellen, zo is het dat om alle kwestie tussen geburen te schouwen (vermijden), op heden mijn eerw. Heer de Prelaat des voors. Godshuis deze aangaande en die van Meise hier onder genoemd, in naam en van wege als voren, zijn overkomen (overeengekomen) en getransigeerd in der manieren navolgende, te weten, dat die parochie van Meise zal hebben en behouden tot eigen behoef der voors. kerk alzulke *twee klokken* als die van het Godshuis voors. tot behoef van de voors. kerk hebben geleverd en aldaar tegenwoordig zijn hangende op de toren en daarboven zal mijn eerw. Heer Prelaat in het hoogkoor aldaar doen stellen een *glazen venster* met die ijzeren staken daartoe behoevende, op des Godshuis kost; mits bij de Gemeente die plaats gereed en bekwaam makende om die voors. venster te stellen en hiermede zullen cessereren (ophouden), dood en te niet zijn alle pretentie die de Gemeente van Meise tot behulp als voor en om alsnu eens die voors. kerk in behoorlijke staat te stellen enigszins op 't Godshuis zouden mogen pretenderen, geloven (beloven) dienaangaande het Godshuis van Grimbergen nimmermeer namaals te molesteren (lastig te vallen); te doen of te laten molesteren nu of hiernaamaals op enige manier.

Aldus gedaan tot Brussel de 9 Juni 1600; present Heer Geeraart De Bock, pastoor, Jan de Mera, meier, Steven Van Beveren, Baltien De Donder, schepenen. Hendrik van Beveren, kerkmeester, en Antonius Van Hemelrijck, ingezetene aldaar van Meise als zamen gecommiteerd van wege de voors. parochie en gemeente.

Des te oorkonde zo heeft mijn Eerw. Heer de Prelaat met die voors. comparanten deze ondertekend.

Volgen de handtekens. Van Hemelrijck tekent met een dubbel kruisje.

Uit het voorgaande blijkt dat de toren der kerk vernield

of toch erg toegetakeld was geweest tijdens de beroerde tijden. Wellicht hebben de andere tienden-trekkers ook wel vensters doen plaats (4).

In 1626 werd het gewelf met kruisribben gebouwd en in 1631 en 1649 volgden die van de zijbeuken. In 1735 kwam de bliksem de toren in brand steken; wellicht werden de klokken gesmolten en werden er nieuwe gehangen. Deze nieuwe klokken werden geroofd door de Fransen in 1798 en werden weggevoerd naar de afgeschafte abdij van Koudenberg in de Warande te Brussel.

Voor het overige zie het feestbundel uitgegeven ter gelegenheid van de inhuldiging van de beiaard te Meise op 20 Juni 1951.

---

(4) Het oorspronkelijk stuk is te vinden in het register 7 cl. II, op blz. 198.